

עבודת גמר משפט עברי

נושא העבודה

יחסי מין בכפייה בין בעל לאשתו

העבודה מוגשת בחסות העמותה של
נוער שוחר משפט עברי

1

תוכן עניינים:

3	הקדמה אישית ומבוא
4-10	פרק משפט ישראלי
11-13	מאמר
14-16	פרק משפט עברי
16	סיכום עמדת המשפט העברי

17	השוואה בין המשפט הישראלי לעברי
18	סיכום העבודה
19	ביבליוגרפיה

2

הקדמה אישית

בחרתי בנושא מכיוון שמהרשימה של הנושאים לעבודה הוא הכי משך לי את העין, הנושא הזה נראה הכי מעניין ובנוסף הוא נושא משמעותי וחשוב בהחלט שלא מקבל יחס בהתאם לחשיבותו, דעתי בנושא היא חד משמעית שבעל אינו יכול לכפות על אשתו שום דבר במסגרת נישואיהם, וארחיב על כך בעבודתי מבחינת החוק בתקופות שונות. כיוון שהנושא הוא ערכי העדפתי לעשות את העבודה שלי עליו כדי שאלמד בנושא יותר ואוכל להעביר הלאה את הבשורה.

מבוא

בעבודתי אתייחס לנושא קיום יחסי אישות בכפייה על האישה מצד הגבר מכמה היבטים, ההיבט הראשון הוא המשפט הישראלי של ימינו ושל תקופות קודמות יותר,

וההיבט השני הוא המשפט העברי לאורך התפתחותו מן המקרא עד מפרשי התלמוד. אציג את החקיקה במשפט הישראלי והעברי, השוואה ביניהם, מאמרים בנושא ופסק דין.

פרק משפט ישראלי- חקיקה

אונס בנישואים הוא קיום יחסי מין שלא בהסכמה, כשהאנס הוא בן הזוג של הקרבן. אונס כזה נכלל בהגדרה של אלימות במשפחה והתעללות מינית. צורה זו של יחסי מין בכפייה בנישואים לא הוכרה בעבר כאונס וסבלה מהתעלמות על ידי מערכת המשפט והחברה, אולם כיום אונס במסגרת הנישואים מגונה על ידי חברות רבות בעולם ונחקקו חוקים רבים נגדו הן במדינות השונות והן באמנות בינלאומיות. ועדיין, במדינות רבות אונס במסגרת הנישואים עדיין לא זוכה להתייחסות בחוק, וגם אם כן - נאכף רק לעתים נדירות. התופעה של אונס בחיי נישואים יוחסה להשקפה המסורתית של נישואים ושל מיניות של נשים וגברים המניחה כי לנשים יש עניין מינימלי במין ביחס לגברים, שלגבר יש זכות לדרוש מאשתו לקיים איתו יחסי מין ושאישה חייבת להיות כנועה מינית לבעלה מכל הבחינות. השקפה זו עדיין נפוצה בחלקים רבים של העולם. השקפות אלו על נישואים ומיניות החלו להתערער ברוב מדינות המערב החל משנות השישים והשבעים של המאה העשרים, במיוחד על ידי הגל השני של הפמיניזם,

שהוביל להכרה בזכותה של האישה לשליטה בכל העניינים הנוגעים לגוף שלה, ולהוצאה מחוץ לחוק אונס בחיי הנישואים. בכמה מדינות במזרח אירופה ובסקנדינביה הוצא מחוץ לחוק אונס בנישואים כבר לפני 1970, אך מדינות מערביות אחרות פעלו בחקיקה בנושא מאוחר יותר, בעיקר בשנות השמונים ובשנות התשעים. רוב המדינות המתפתחות חוקקו חוקים נגד אונס בנישואים בשנות התשעים ובעשור הראשון של המאה ה-21. במדינות רבות עדיין לא ברורה הגדרה של עבירה זו בחוק: לעתים היא נכנסת תחת עבירת אינוס ולפעמים תחת עבירת תקיפה.

הראיה המשפטית:

בתרבויות רבות הייתה קיימת השקפה לפיה יש לבן הזוג זכויות מיניות אחד על השני. עד שנות השבעים של המאה העשרים לא היה ניתן במדינות משפט המקובל, כמו, בצפון אמריקה ובחבר העמים הבריטי, להרשיע גבר באינוס אשתו, משום שהחוק העניק לבעל פטור מאחריות פלילית על כפיית יחסי מין על אשתו. ההשקפה הזו הומחשה בחוות הדעת של המשפטן סר מתיו הייל שעמד לפני כן בראש מערכת המשפט האנגלית, והתפרסמה ב-1736, "מעצם ההסכמה ההדדית וחווה הנישואים מסרה עצמה האישה לבעלה בעניין זה ואין היא יכולה לסגת בהסכמתה". על פי דוקטרינה זו, אונס בחיי הנישואים נתפס כבלתי אפשרי; אוקסימורון. לבעל יש זכויות קניין על אשתו, והוא יכול לעשות בה כרצונו. דוקטרינת הייל רווחה בקרב מדינות המשפט המקובל עד שנות השבעים של המאה העשרים. לאחר מכן, החליפו אותה טיעונים שונים. למשל, אונס על ידי בעל הוא כה נדיר כך שאין צורך להכליל אותו בחוק. או ליהפך - אונס על ידי הבעל הוא כל כך שכיח שהפללתו תציף את המערכת המשפטית בתלונות נקמה או סחיטה של נשים. טיעון נוסף שנטען על ידי המשפטן גלנוויל ויליאמס היה כי האפשרות לתבוע את הבעל תתן לאישה כוח רב מדי, שזהו, לדעתו של ויליאמס, חמור יותר מהחופש שיינתן לגברים לאנוס את נשותיהם. ברטראנד ראסל, בספרו נישואין ומוסר קביל על מצבן של נשים נשואות. הוא כתב, "נישואים עבור אישה היא דרך נפוצה להתפרנס, וסך הכל של יחסי מין לא רצויים שקוימו על ידי נשים גדול ככל הנראה בנישואים יותר מאשר זנות".

(חלקים מעמוד זה נלקחו מוויקיפדיה)

התייחסות בחוק במאה העשרים ובמאה העשרים ואחת:

- אונס על ידי בן זוג הוא עבירה פלילית.
- אונס על ידי בן זוג הוא עבירה פלילית רק אם הזוג פרוד חוקית.
- אונס על ידי בן זוג הוא צורה של אלימות במשפחה שאינה פלילית.
- אונס על ידי בן זוג אינו עבירה פלילית.

העובדה שאונס על ידי בני זוג לא היווה עבירה פלילית לא עלתה בקנה אחד עם התפתחותן של התפיסות הנוגעות לזכויות אדם ושוויון. החל משנות ה-60 פעלו פמיניסטים כדי להפוך את אונס על ידי בן זוג לעבירה פלילית. ההתייחסות המחמירה בחוק לאונס על ידי בן זוג היא חלק מהשקפת עולם חדשה לפיה "עבירות מין יותר מעבירות נגד מוסר, משפחה, מנהגים טובים, כבוד או צניעות... הן עבירות נגד חירות, הגדרה עצמית ושלמות הגוף". בדצמבר 1993, הנציב העליון לזכויות אדם של האו"ם פרסם הצהרה על המאבק באלימות נגד נשים, לפיה אונס על ידי בן זוג הוא הפרת זכויות אדם.

חשיבותה של הזכות להגדרה מינית עצמית של נשים מוכרת היום כחיונית לזכויות נשים. בשנת 2012, נציבת האו"ם לזכויות האדם נאווי פילאי אמרה כי: "הפרות של זכויות אדם של נשים קשורות פעמים רבות למיניות שלהם ולתפקידן כמביאות ילדים לעולם. במדינות רבות, נשים נשואות אינן רשאיות לסרב לקיים יחסי מין עם בעליהן, ולעתים קרובות גם אין להם מילה לגבי שימוש באמצעי מניעה. (...). הבטחה כי לנשים תהיה אוטונומיה מלאה על גופן היא הצעד החיוני הראשון בדרך להשגת שוויון מהותי בין נשים לגברים. נושאים אישיים - כמו מתי, איך ועם מי לקיים יחסי מין וכן מתי, איך ועם מי הן בוחרות להביא ילדים לעולם - היא בלב ליבם של חיים בכבוד".

למרות מגמות אלו ומהלכים בינלאומיים שונים בנושא, אונס על ידי בן זוג עדיין אינו נחשב עבירה פלילית בכל המדינות החברות באומות המאוחדות. בחלק מהמדינות אונס על ידי בן זוג נחשב במפורש כעבירה פלילית (אם על ידי קביעה כי עובדת בני הזוג נשואים אינה פוטרת את האנס מאחריות פלילית, ואם על ידי יצירת עבירה ספציפית של "אונס על ידי בן זוג", או על ידי קביעה מפורשת בחוק שגם בני זוג יכולים להיות מואשמים באונס של בן הזוג שלהם), במדינות אחרות בני זוג פטורים במפורש מאשמה כזו (על ידי הגדרת אונס ביחסי מין בכפייה מחוץ לנישואים או בכפייה של יחסי מין כשהאישה אינה אשתו של העבריין, או על ידי קביעה כי היות בן הזוג נשוי לאישה הנאנסת מזכה אותו מאישום באונס). במדינות רבות חוקי האונס הרגילים אינם מתייחסים ספציפית לנושא זה ולפיכך עבירה זו נשארת מעורפלת. במדינות אלו לא ברור אם ניתן להעמיד לדין על פי חוקי האונס ה"רגילים", והם מסתמכות במקרים רבים על פסיקה מוקדמת בנושא זה ועל תקדימים משפטיים.

ב-2006 נאמר במחקר מעמיק של מזכ"ל האו"ם כי ב-104 מדינות יש התייחסות בחוק לאונס על ידי בן זוג. ב-32 מהמדינות אונס על ידי בן זוג היא עבירה ספציפית וב-74 האחרות אונס על ידי בן זוג נכלל תחת ההתייחסות בחוק לאונס בכלל. ב-53 מדינות לא ניתן להעמיד לדין על אונס על ידי בן זוג. בארבע מדינות ניתן להעמיד לדין על אונס כזה רק אם בני הזוג פרודים. ב-2009 הצהיר דו"ח של ארגון האו"ם לענייני כי באפריל 2009, לפחות 52 מהמדינות החברות באו"ם הוציאו (UN Woman) מגדר אונס על ידי בן זוג מחוץ לחוק באופן מפורש. בישראל קבע בית המשפט העליון בשנות השמונים כי דינו של אונס על ידי הבעל הוא כדינו של כל אונס אחר, ואין לו הגנה מיוחדת. פסיקה זו הסתמכה על המשפט העברי לפיו אין לקיים יחסי אישות

5

בכפייה. משמעותה של פסיקה זו הייתה שנוצר דין אחד לגברים יהודים ודין אחר לבני דתות אחרות. הפרדה זו באה על תיקונה בתיקון מס' 22 לחוק משנת 1988 לפיה החלטתו של בית המשפט חלה על החוק החקוק, ואף הורחבה לכלל אזרחי המדינה באופן מסורתי, אונס היה בעבר עבירה פלילית רק במידה והוא נעשה מחוץ למסגרת הנישואים, ולא חל על אונס כפוי בין בני זוג. עם שינוי השקפות עולם חברתיות כמו גם עלייה במודעות שהובילה בעקבותיה גינוי בינלאומי של אלימות מינית בנישואים, בתי המשפט החלו להחיל את חוקי האונס גם בנישואים. במדינות רבות החוקים הנוגעים לאונס על ידי בן זוג אינם ברורים. בחלק מהמדינות, בעיקר מדינות שירשו את חוקי העונשין ההודיים מ-1860 (כמו סינגפור, הודו, בנגלדש, סרי לנקה ובורמה) וכן חלק ממדינות באזור חבר העמים הקריבי, החוקים קובעים במפורש כי בני זוג פטורים מהעמדה לדין. (למשל, חוקי העונשין ההודיים מ-1860 קובעים כי "קיום יחסי מין על ידי גבר עם אשתו אינו אונס").

דוגמה למדינה בה החוק קובע במפורש כי הבעל אינו יכול להיות עבריין אפשרי היא אתיופיה. חוק האונס שלה קובע: "סעיף 620 - אונס: מי שמאלץ אישה לקיים יחסי מין

מחוץ לנישואים, בין אם על ידי שימוש באלימות או אלימות, או בשעה שהיא מחוסרת הכרה או אינה מסוגלת להתנגד, עובר על עבירה שדינה מאסר בין חמש שנים ל-15". דוגמה נוספת היא דרום סודן, בה החוק קובע כי "קיום יחסי מין על ידי זוג נשוי הוא לא אונס כמשמעותו בסעיף זה" (סעיף 247). לעומת זאת, דוגמה למדינה בה חוק האונס מתייחס ומוציא לחוק במפורש אונס במסגרת הנישואים היא נמיביה, בה החוק "קובע כי "נישואים או מערכת יחסים כלשהי לא מהווים הגנה בעבירה של אונס המדינות שבחרות לאשרר את אמנת מועצת אירופה למניעה ומאבק באלימות נגד נשים ואלימות במשפחה מחויבות להבטיח שמעשים מיניים שלא בהסכמה שבועו במסגרת הנישואים יהיו בלתי חוקיים. האמנה נכנסה לתוקפה באוגוסט 2014.

נישואים לאחר אונס

בתרבויות רבות, במידה והנאנסת הייתה אישה לא נשואה, נהגו להשיא את האנס והנאנסת. בעודו מצטט צווים מקראיים (שמות, כ"ב, ט"ו-ט"ז וכן דברים, כ"ב, כ"ה-כ"ט) ז'אן קלווין מתיר לאביה של רווקה להשיא אותה לזה שאנס אותה, כשלבטלה אין זכות לגרש אותה. בתרבויות עתיקות ניתן ערך רב לבתולין, ולפיכך לאישה שנאנסה. היה סיכוי קטן להינשא. חוקים אלו אלצו את האנס לתמוך ולפרנס את הקרבן שלו. העמדה לדין פלילי על אונס מסתיימת בנישואים באלג'יריה, לבנון (החל מ-2010 בשתייהן), ירדן (החל מ-2009), בקמרון (החל מ-2007) בבוליביה (החל מ-1999). חוקים אלו שונו במקסיקו בשנת 1991, בקולומביה בשנת 1997, בפרו בשנת 1999, במצרים בשנת 1999, באתיופיה בשנת 2005, בברזיל בשנת 2005, בגואטמלה בשנת 2006, בקוסטה ריקה בשנת 2007, בארגנטינה בשנת 2012 ובמרוקו בשנת 2014.

המנהג לאלץ קרבנות אונס להתחתן עם אנסיהן נמשך גם במדינות רבות, למרות שהחוקים המאפשרים מנהג זה כבר בוטלו. זה המקרה, למשל, באתיופיה, בה נישואי חטיפה, נותרו נפוצים למרות שדבר זה מהווה הפרה של החוק הפלילי החדש מ-2004. בנישואים אלו הגבר חוטף ילדה, אונס אותה, ואז לאחר שהיא נכנסה להריון או איבדה את בתוליה הוא יכול לטעון עליה כעל כלתו. בשנת 2012, לאחר שילדה מרוקאית בת 16 התאבדה לאחר שאולצה על ידי בני משפחתה להינשא לאנסה, על פי הצעתו של התובע, ולאחר שעברה התעללות על ידי האנס לאחר שנישאו, התעוררו מחאות מצד פעילים נגד החוק המאפשר לאנס לשאת את הקורבן ובכך להימלט מסנקציות פליליות, וכן נגד נוהג חברתי זה המקובל במרוקו. החוק בוטל בשנת 2014.

6

השלכות פיזיות ופסיכולוגיות

אונס על ידי בן זוג קשור פעמים רבות עם אלימות פיזית והתעללות נפשית. במחקר שנעשה בתשע מדינות באיחוד האירופאי נמצא כי בן הזוג הנוכחי היה אחראי ל-25% מהתקיפות המיניות, ושאלמות על ידי בני זוג לשעבר (50% מהפעמים) ובני זוג נוכחיים (40%) הייתה נפוצה יותר מאשר בני אדם זרים. ברוב המקרים, האלימות המינית היא גורם משני. בחצי מהזוגות (54%) הבעיה המרכזית או הבלעדית היא אלימות פיזית. ברבע האלימות המינית היא הבעיה העיקרית או הבלעדית. בחמישית מהזוגות בעיות אלו שכיחות באותה מידה. מחקרים רבים מצאו פחד, חרדה, דיכאון והפרעות בתפקוד המיני בעקבות אונס בנישואים. אך ההשלכה הנפשית הנפוצה ביותר היא הפרעת דחק פוסט-טראומטית, ושכיחותה אצל נשים שעברו התעללות היא כ-64%. מחקרים שונים מצביעים כי יש קשר חיובי חזק בין התעללות לבין הפרעה זו. נשים שחוות גם אלימות פיזית וגם אלימות מינית נמצאות בסיכון גבוה יותר לפתח הפרעות נפשיות מנשים שחוות "רק"

אלימות פיזית. בנוסף, התסמינים של ההפרעה חזקים יותר כשמדובר גם באלימות מינית ולא רק אלימות פיזית.

הגם שאונס על ידי אדם זר הוא טראומתי מאד, הוא בדרך כלל אירוע חד-פעמי והיותו אונס- ברורה! במקרה של אונס על ידי בן זוג - ההיסטוריה של בני הזוג משפיעה על תגובות הקורבן. ישנו מחקר המראה כי אונס בנישואים הוא בעל נזק פיזי ורגשי רב יותר מאונס על ידי זר. למרות זאת, סקרי דעת קהל מראים כי אנשים מאמינים שאונס על ידי בן זוג טראומתי פחות מאשר אונס על ידי אדם זר. כאמור, אונס בנישואים הוא בדרך כלל חלק ממערכת יחסים של שליטה ואלימות. יתר על כן, אונס בנישואים הוא רק לעתים רחוקות מאורע חד-פעמי. בדרך כלל מדובר באירוע שחוזר על עצמו אם לא תופעה מתמשכת. בין אם מדובר באירוע חד פעמי או בין אם מדובר בתופעה מתמשכת, לטראומה מאונס יש השלכות מרחיקות לכת לקרבן.

שלא כמו בצורות אחרות של אונס בו הקורבן יכול שלא לראות יותר את האנס, במקרה של אונס בנישואים במקרים רבים אין לבת הזוג ברירה והיא נאלצת להמשיך לחיות עם בעלה - בחלקים רבים של העולם יש סטיגמה קשה לגירושין, או שהם בלתי אפשריים מסיבות שונות (חוקי גירושין מקשים), וכדומה. אחת התוצאות הקשות של אונס בנישואים היא תחושת הבושה והאשמה הקשה. נשים רבות מאמינות שהאשמה היא בהן - או בגלל שהן מאמינות שאסור לאישה לסרב לקיים יחסי מין, או שהן תולות את התופעה בכך שיש להן חוסר התאמה מינית. לפעמים הן חושבות כי הן "נתנו את הסימנים הלא נכונים", וכי אם הם יסרבו לקיים יחסי מין הן יהיו "נשים רעות".

קושי בתביעה במקרים של אונס בנישואים

העובדה כי קיימים חוקים נגד אונס בנישואים במדינות שונות אינה בהכרח מעידה כי עבירות אלו נאכפות בפועל. אם בשל חוסר מודעות ציבורית, או אם בשל חוסר רצון או אפילו סירוב של הרשויות להעמיד לדין. ניתן לקחת כדוגמה את אירלנד, שם הפך אונס במסגרת הנישואים למעשה בלתי חוקי עוד בשנת 1990, אלא שעד 2006 היה רק אדם אחד שהורשע באונס בנישואים. במדינות רבות נאכפת עבירה זו רק במקרים קיצוניים שכרוכים ברמה גבוהה מאד של אלימות.

בעיה נוספת נובעת מנורמות חברתיות ששכיחות בתרבויות מסוימות. כדי שחוק יאכף בהצלחה, עליו להיתפס כפוגעני על ידי החברה. שכן אם לא כן, גם אם יחוקק חוק במדינה כנגד אונס בנישואים, הוא לא ייאכף בפועל משום שהאזרחים עצמם אינם תופסים מעשה זה כפשע. לדוגמה, בחלקים נרחבים של העולם בהם נשים בעלות זכויות מעטות בלבד, לא יעלה על הדעת שאישה תסרב לדרישותיו המיניות של

7

בעלה; מעשה זה אינו נתפס כהתעללות. בסקר שנערך נמצא כי 74% מהנשים במאלי הצדיקו גבר שמכה את אשתו משום שהיא מסרבת לקיים עמו יחסי מין. בעיות נוספות נובעות מהעובדה שגם במדינות בהן יש חוקים נגד אונס בנישואים, אנשים רבים כלל אינם מודעים לעובדת קיומם של החוקים. בין השאר בשל העובדה שבחלק מן המדינות חוקים אלו חדשים מאד. בתרבויות רבות, התפיסה המסורתית של נישואים מושרשת בצורה כה חזקה אצל האוכלוסייה כך שרק מעטים יודעים שאונס בנישואים הוא דבר לא חוקי. לדוגמה, דו"ח של אמנסטי אינטרנשיונל הראה כי למרות שאונס במסגרת נישואים הוא בלתי חוקי בהונגריה, בסקר שנערך בין 1,200 אנשים בשנת 2006, 62% לא ידעו שאונס במסגרת נישואים הוא פשע.

התייחסות בחוק- חוק עונשין ישן לעומת החדש

345. הבעל אשה, שאינה אשתו, נגד רצונה תוך שימוש בכוח או באימו עליה במוות או בחבלת גוף קשה, או שהיא בחוסר הכרה או במצב המונע את התנגדותה, דינו- מאסר שלוש שנים. (חוק עונשין- תשל"ז)
345. אינוס (תיקון: תשמ"ח, תש"ן, תש"ס, תשס"א)

א. הבעל אישה-

1. שלא בהסכמתה החופשית ;
2. בהסכמת האשה, שהושגה במרמה לגבי מיהות העושה או מהות המעשה;
3. כשהאשה היא קטינה שטרם מלאו לה ארבעה עשרה שנים, אף בהסכמתה; או
4. תוך ניצול מצב של חוסר הכרה בו שרויה האשה, או מצב אחר המונע ממנה לתת הסכמה חופשית;
5. תוך ניצול היותה חולת נפש או לקויה בשכלה, אם בשל מחלתה או בשל הליקוי בשכלה לא היתה הסכמתה לבעילה הסכמה חופשית.
הרי הוא אונס ודינו - מאסר שש עשרה שנים.

ב. על אף האמור בסעיף קטן (א), דין האונס - מאסר עשרים שנים אם האינוס נעשה באחת מנסיבות אלה:

1. בקטינה שטרם מלאו לה שש עשרה שנים ובנסיבות האמורות בסעיף קטן (א)(1), (2), (4) או (5);

2. באיום בנשק חם או קר;

3. תוך גרימת חבלה גופנית או נפשית או הריון;

4. תוך התעללות באשה לפני המעשה, בזמן המעשה או אחריו

5. בנוכחות אחר או אחרים שחברו יחד עמו לביצוע האינוס בידי אחד או אחדים מהם.

8

ג. בסימן זה-

"בועל" - המחדיר איבר מאיברי הגוף או חפץ לאיבר המין של האישה.

בחוק הישן- הסנקציות מופעלות כנגד אונס אישה שאינה אשתו- כלומר, אם גבר יכפה על אישה שהיא אשתו יחסי מין- הרי זה לא אונס. בתיקון לחוק נפל הביטוי "שאינה אשתו" כלומר כל גבר הכופה על כל אישה יחסי מין בין אם היא אשתו ובין אם לא- נחשב אנס. (חלק זה של העבודה נכתב בעזרת אתר "נבו")

פסק דין (נמצא בעזרת אתר "נבו")

בחרתי בפסק הדין שניתן ע"י ביהמ"ש העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים בתאריך 24.9.80 שבו משה בן מאיר כהן ערער נגד החלטת מדינת ישראל

ע"פ 91/80- פסק דין זה הוא מהראשונים שנפסקו לאחר תיקון חוק העונשין בנושא

אינוס בעל את אשתו:

העבירות, שיוחסו למערער, הן כלהלן:

- (א) אינוס, עבירה על סעיף 345 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, בזה שבתאריך (16.2.79 - בדירת מגורי הזוג - תקף את המתלוננת, לאחר שסירבה לקיים אתו יחסים מיניים, הכה אותה, ניסה להפשיט בגדיה בכוח, הפילה ארצה ותוך כדי הכאות והיאבקות בעל אותה נגד רצונה;
- (ב) תקיפה הגורמת חבלה ממשית, עבירה על סעיף 380 לחוק, בזה שביום 12.3.79 (- באותה דירה - דרש המערער מהמתלוננת לקיים אתו יחסים מיניים, ומשסירבה, הכה אותה וגרם לה חבלות, וכן הכה את אחיה, שבא לעזרתה, ושבר רהיטים
- (ג) הדחה בחקירה, עבירה על סעיף 245 (ב) לחוק, בזה שביום 18.3.80 - בבית (הוריה של המתלוננת - דרש ממנה המערער, שתבטל את תלונתה במשטרה, ואיים עליה ברצח, אם לא תעשה כן.
- אתעסק בסעיף הראשון בו הואשם משה כהן (המערער), כתשעה חודשים לפני מתן פסק הדין, המערער שהיה נשוי עוד לאשתו, תקף אותה במכות כיוון שלא הסכימה לקיים איתו יחסי אישות, לאחר שהכה אותה, הבעל קיים איתה את יחסיהם בלי שרצתה כלומר אנס אותה.
- כאמור, העבירה על-פי סעיף 1 (152) לפקודת החוק הפלילי דיברה על בעילת אישה שלא כדין. בנוסח המקורי של חוק העונשין, שהוא נוסח מאוחד, כפי שנקבע בוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, הסעיף המקביל, שהוא סעיף 345, דיבר על "הבועל אשה, שאינה אשתו..." "כשהמלים "שאינה אשתו" באו במקום המלים "שלא כחוק" לפי התרגום העברי בסעיף 152 לפקודה. היה בזה שינוי מרחיק לכת של הוראת המחוקק. השוני בין הנוסחים בולט, אם נשווה אותו, למשל, עם החוק הפלילי הקנדי, במאה השבע- SIR M. HALE שאימץ את ההלכה האנגלית, כפי שנוסחה על-ידי עשרה, ומדבר על "אינוס אשה שאינה אשתו" של האנוס. יצוין עוד, שכבר בע"פ 353/62 הנ"ל, בעמ' 213, אמר מ"מ הנשיא אגרנט (כתוארו אז), שאין להגביל את תחולת המלים "שלא כחוק" ולפרשן כאילו נאמר "שאינה אשתו". על כל פנים שאלה זו באה על פתרונה, מאחר שהטעות, שנפלה בניסוח סעיף 345 לחוק העונשין, תוקנה, והמלים "שאינה אשתו" הוחלפו במלים "שלא כדין".
- פרק זה בפסק הדין מדבר על השינוי המהותי בחוק- המילים "שלא כדין" הוחלפו במילים "שאינה אשתו", כלומר האנוס אישה שהיא אשתו- כאילו לא אנס. כאמור במשפט האנגלי של אותה תקופה: "הבעל אינו יכול להיות אשם בעבירת אינוס שביצע בעצמו באשתו החוקית, כי על-ידי ההסכמה ההדדית וחזקה הנשואין האשה מסרה את עצמה לבעלה בענין זה, ואין היא יכולה לחזור בה".
- אך בשלב הבא בפסק הדין מצטט השופט ד' בכור שופטים מאותו בית המשפט ובציטוטו:

9

"לדעתי, השקפה זו אינה הולמת את כבוד האדם ואת כבוד הנשואין, ואין לאמצה בישראל ללא הוראה מפורשת של המחוקק. אשה המסכימה בהינשאה לחיי אישות עם בעלה אינה מסכימה בזה לשמוש בכוח או באיומי מוות או באיומי חבלה גופנית חמורה נגד גופה. אשה אינה 'כשבויית חרב' אצל בעלה, והיא זכאית לחירות גופה כמו בעלה. אם אשה מסרבת ללא סיבה מספקת לקיים חיי אישות עם בעלה, הרי בידו תרופות משפטיות לפי דיני המעמד האישי החלים על בני-הזוג; אך אין איש רשאי לעשות דין לעצמו בכוח הזרוע"

זוהי הלכה עתיקת יומין, שלדעתי נתיישנה ואין להורות כן. מצטרף אני בכל הכבוד לדעתו של חברי הנכבד, השופט הלוי, אשר ב-ע"פ 62/ 353, כינה את ההשקפה הזו כהשקפה שאינה הולמת את כבוד האדם ואת כבוד הנשואין. 'אשה אינה כשבויית חרב אצל בעלה והיא זכאית לחרות גופה כמו בעלה'.

היו זמנים, והם אינם כל כך רחוקים מאתנו, שבהם ראו בני עדות מסויימות בארץ או יוצאי ארצות מסויימות היתר לעצמם להדביר את נשותיהם על-ידי מכות. היו מפליאים את מכותיהם בנשים בכל הזדמנות על אי-ציות או על כל שטות אחרת. מי שלא היכה את אשתו לא נחשב 'כבעל בעמיו' וכל המרבה הרי זה משובח. בימינו עומד החוק הפלילי והאזרחי ומגן על האשה לבל תושפל בצורה כזאת. היא אינה שפחה חרופה, שהבעל יכול לעשות בה כרצונו. מעמדה מעמד של שוויון וגווה אינו נתון למכים. לא כל שכן אינו מופקר, אף לא לבעלה".

השופטים בביהמ"ש המחוזי לפני הערעור טענו לפי השופט חשין בעמ' 146, בדברו על סעיף 152(1) (ג) לפקודת החוק הפלילי: "שלא כחוק' האמור בסעיף אין משמעותו 'שלא בהסכמה', כפירושו של בא - כוח המערער, אלא שלא בחופה וקידושין או בדרכי נישואין אחרות המוכרות על-ידי החוק".

החוק העברי הוא חלק מהחוקים, שיש להם תוקף בעניין זה, והוא לא דבר הדורש ראייה והוכחה, ולבית המשפט קיים ידע משפטי על כך. לשופטים הוצגה חוות-דעת של ד"ר נחום רקובר, היועץ למשפט העברי במשרד המשפטים, ובחוות הדעת יש סקירה של האסמכתאות, עליהן הוא סומך את חוות-דעתו. אין פסול בזה, כל עוד בית המשפט בודק את מה שנאמר באסמכתאות שצוטטו ומאמץ את הדעה, שהובעה בחוות הדעת, לאחר שסבר, שהיא תואמת את האסמכתאות, וכך אמנם עשו השופטים המלומדים.

להלן תוכן הדברים: חוות הדעת של ד"ר נחום רקובר, "יחסי אישות בכפייה בין בעל לאשתו", פורסמה בינתיים על-ידי משרד המשפטים בחוברת של סדרת מחקרים וסקירות במשפט העברי. לכן, כמו השופטים בבית-משפט קמא, אקצר ואפנה לאסמכתאות הרבות, שהובאו שם:

נקודת המוצא לדין היא, שבעניין החובה לקיים יחסי אישות מוטלת חובה על הבעל מדין תורה (שמות, כא, י [יא]) "שארה כסותה ועונתה לא יגרע". (החובה המוטלת על הבעל לקיים יחסי אישות עם אשתו היא נפרדת ונבדלת מחובת פרייה ורבייה.) לעומת זאת אין במקרא ואף לא בתלמוד הוראה, המטילה חובה מקבילה על האישה, וחובתה נובעת מהתחייבותה בהסכם שבקשר הנישואין, אשר מטיל עליה חובה להתמסר לבעלה. מכאן המסקנה, שניתן להתנות על חובת האישה, אבל לא ניתן להתנות על חובת הבעל, שהיא חובה מן התורה.

בהמשך פסק הדין, שאר השופטים בערעור הסכימו עם דעתו של השופט ד' בכור, שכן הנאשם הוא אכן נאשם ואינו יכול לכפות על אשתו יחסי אישות, למרות שהתגרשו- המעשה נעשה בתקופת נישואיהם ולכן הוא מוגדר תחת הכותרת "קיום יחסי אישות בכפייה בין בעל לאשתו". הנאשם קיבל עונש מאסר של שלוש שנים בפועל למרות שהעונש על אונס הוא 14 שנה.

10

מאמר

(תקציר מאמר של martin at al)

פורסם על ידי צוות בטיפולנט ב – 03/12/13

מתארות כי בשלושת העשורים האחרונים חל שינוי מהותי ביחס אל Martin at al אונס במסגרת נישואים: בעוד שבשנת 1970 אונס במסגרת נישואים נחשב לחוקי ב-50 מדינות בארה"ב, בשנת 1933 נחקק בכל מדינות ארה"ב חוק האוסר על אונס במסגרת נישואים. למרות זאת, מחקרים אשר בחנו את שכיחותם של מקרי אונס במסגרת נישואים הצביעו על שיעורים גבוהים הנעים בין 10%-14%.

תיאוריות של אונס במסגרת נישואים

מספר תיאוריות אימצו תיאוריות מוכרות כתיאוריה הפמיניסטית, תיאוריית ההבניה החברתית ותיאוריית תפקידי המגדר כמסגרת התייחסות לנושא של אונס במסגרת נישואים. תיאוריות פמיניסטיות התייחסו אל אונס במסגרת נישואים כאל אמצעי לביסוס שליטה גברית בנשים. בדומה, תיאורטיקנים שהדגישו את תפקיד ההבניה החברתית התייחסו אל אונס במסגרת נישואים כאל ביטוי לתשוקה הגברית לשימור מסורת של הכוח אשר יאפשר להם להגן על עצמם ועל "רכושם". תיאוריות אשר הדגישו את התפקיד המגדרי-מיני ראו באונס במסגרת נישואים הרחבה מוגזמת של האמונה בתפקיד גברי מסורתי. תיאוריות אלו מדגישות בעיקר את יחסי הכוחות הגבריים-נשיים, ולא את תפקידם של הדינמיקות הזוגיות והמאפיינים הייחודיים לנשים ההופכות קורבנות למקרי אונס במסגרת נישואים.

קטגוריות אונס במסגרת נישואים

מציעות חלוקה למספר קטגוריות של מקרי אונס המתרחשים במסגרת Martin et al נישואים:

כפייה מינית שאינה פיסית- כפייה והפעלת לחץ לקיום מגעים מיניים באמצעות "סוציאליזציה" של תפקיד האישה לספק את בעלה, ביסוס שליטה במשאבים חיוניים (כספיים בדרך כלל) כדי לתבוע מגעים מיניים, או באמצעות פגיעה מילולית או פסיכולוגית בתגובה לסירוב לקיום מגע מיני. מציעות Martin et al. מין כפוי- דרישה לקיום מגע מיני באמצעות איום או כוח פיסית שהתייחס לאונס אלים המתקיים Battering sex: חלוקה לשלושה סוגי אונס מסוג זה Forced-only rape. לצד פגיעות אלימות נוספות באישה ומכוון בדרך כלל לגרימת כאב וסבל המתייחס למערכת יחסים בלתי אלימה בדרך כלל, בה האלימות Obsessive rape. מתעוררת כחלק מכפיית אקט מיני ספציפי בלבד לכפיית פרקטיקה מינית בלתי סטנדרטית המערבת פעמים רבות היבטים סדיסטיים המביאים לסיפוק מיני.

גורמי סיכון למצבי אונס במסגרת נישואים

מחקרים שנערכו בעשורים האחרונים מצביעים על מספר גורמי סיכון לאונס במסגרת נישואים:

אגרסיה לא מינית- מחקרים מצביעים על מתאם גבוה בין אלימות לא מינית ואלימות מינית כלפי נשים מצד בעליהן. גם אלימות פסיכולוגית נמצאה קשורה בסיכון למקרי אונס במסגרת נישואים.

11

גורמים דיאדיים- מחקרים מעטים התמקדו בגורמי סיכון זוגיים לפגיעה מיית או אונס במסגרת נישואים. המחקרים המעטים שפורסמו בתחום הצביעו על כך שהסיכון למצבי אונס גדל בזוגות עם איכות יחסים נמוכה (בהיבטי התקשורת, הסיפוק המיני, זמן האיכות וכד'), מחלוקות מתמשכות, פערי סטטוס (פערי השכלה וגיל, למשל) ומחלוקות לגבי תדירות ופרקטיקות יחסי המין הרצויים. גורמים הקשורים בקורבן- מאפייני הנשים שהיו קורבן למצבי אונס במסגרת נישואים שנויים במחלוקת. חלק מהמחקרים הציעו כי קורבנות לאונס בנישואים היו בדרך כלל נשים צעירות אשר השתייכות לקבוצות מיעוט, אך מחקרים אחרים אינם תומכים בטענה זו. מחקרים אחדים הצביעו על כך שנשים משכילות היו בסיכון גבוה יותר להיות קורבנות אונס בנישואים ביחס לנשים עובדות שאינן משכילות, ומחקרים אחרים הצביעו על כיוון הפוך. ממצאים שזכו לתמיכה מקיפה יותר הצביעו על כך שאלימות

במשפחת המוצא של האישה והיותה קורבן לפגיעה מינית או פיסית בילדות היוו גורמי סיכון משמעותיים לכך שיתקיימו מקרי אונס על ידי הבעל. גורמים הקשורים בתוקף-מחקרים אשר עסקו במאפייניהם של גברים האונסים את נשותיהם העלו מעט מאוד ממצאים ברורים. עם זאת, גורמים כאבטלה, אלימות במשפחת המקור וגישה "מאצ'ואיסטית" נמצאו כקשורים בביצוע מעשי אונס בבנות הזוג. כמו כן, נמצא כי רבים מהגברים אנסו תחת השפעת אלכוהול וכי גברים שנטו לשתיה מוגזמת היו בעלי סיכוי גבוה יותר לאונס של נשותיהם.

השפעת מצבי אונס במסגרת נישואים

באופן לא מפתיע, אונס במסגרת נישואים מלווה בהשפעות פסיכולוגיות ופיסיוולוגיות. בתחום הפסיכולוגי, אונס במסגרת נישואים נמצא קשור באופן הדוק למצבי דיכאון. כמו כן, חלק מהמחקרים זיהו כי בחלק מהמקרים התפתחו הפרעה פוסט טראומטית מלאה או סימפטומים פוסט טראומטיים בעקבות אונס במסגרת נישואים. השפעות פסיכולוגיות אופייניות נוספות היו האשמה עצמית, ערך עצמי נמוך ותחושה שלילית כלפי גברים ומין.

בהיבט הפיסיולוגי, אונס במסגרת נישואים מלווה בנזקים מידיים הנובעים מהאקט האלים כנזק לרקמות, פציעות וחבלות. מעניין לציין כי נשים שנאנסו על ידי בעליהן או בני זוגן סבלו בדרך כלל מפגיעות גופניות חמורות יותר ביחס לנשים שנאנסו על ידי זר. מעבר לפגיעות הראשוניות, מחקרים מצאו כי לאורך זמן אונס במסגרת נישואים קשור בריבוי סימפטומים רפואיים, מחלות כרוניות ובעיות גניקולוגיות, גם ביחס לנשים שלא סבלו מאלימות וגם ביחס לנשים שסבלו מאלימות פיסית שאינה מינית. מספר מחקרים אף הצביעו על כך שנשים נפגעות אונס במסגרת נישואים נמצאו בסיכון גבוה לביצוע ניסיון אובדני: כך, לדוגמה, אחד המחקרים מצא כי נשים נפגעות אונס בנישואים היו בסיכון גבוה פי חמש לביצוע ניסיון אובדני מנשים שסבלו מאלימות פיסית שאינה מינית מצד בני זוג.

12

התנגדות ועזרה עצמית במצבי אונס במסגרת נישואים

באופן לא מפתיע, נמצא כי אחוז הנשים שהתנגדו לאונס או ניסיון אונס במסגרת נישואים היה נמוך ב-68% ביחס לנשים שחוו אונס או ניסיון אונס על ידי אדם שאינו בן הזוג. מחקרים שבחנו את הסיבות לשכיחות הנמוכה יחסית של ההתנגדות הצביעו על חוסר אמונה של הנשים ביכולתן הפיסית להתנגד, ניסיונות התנגדות כושלים בעבר, פחד מפגיעה והיעדר אמונה בזכות לסירוב עקב "החובה הנשית" לסיפוק הבעל. כמו כן, חלק מהנשים לא התנגדו מאחר ולא ציפו לתקיפה של הבעל, ולא היו מוכנות לקראתה.

חלק ניכר מהנשים אשר נאנסו על ידי בני זוגם עזבו אותם בסופו של דבר אך חלקן נשארו לחיות איתם לאורך שנים רבות. הגורמים לכך רבים ומורכבים, כאשר סיבות שכיחות הן האשמה עצמית, דאגה לשלומם של אחרים, אמונה שאונס בנישואים אינו

בעיה חמורה, תחושת חוסר אונים, בושה ועוד. כאשר נעשו ניסיונות התנגדות, התנגדות ורבליית היתה צורת ההתנגדות השכיחה ביותר. רבות מהנשים ניסו גם להתגונן מאונס אפשרי על ידי הימנעות מבן הזוג בסיטואציות בהן גדל הסיכון לאונס (אחרי צפייה בפורנוגרפיה, למשל). חלקן ניסו לברוח מהבית וחלקן ניסו להתגונן באופן פיסי אקטיבי, באמצעות הדיפה, הכאה ובעיטות. לצד זאת, חלק ניכר מהנשים דיווחו על הימנעות מאונס אלים על ידי כניעה לדרישות המיניות.

13

פרק משפט עברי: (רוב הפרק נכתב בעזרת ספרו של נחום רקובר)

ההתייחסות למעמד האישה ולזכויות הגבר עליה בתקופת התנ"ך:

בספר בראשית נאמר לחווה: **"וְאֵל-אִישׁךָ, תִּשְׁקֶתְךָ, וְהוּא, יִמְשַׁלְ-בְּךָ"** (בראשית פרק ג' פסוק טז)

משפט זה נאמר לחווה במשמעות של עונש על כך שפיתתה את אדם לאכול מפרי עץ הדעת. פרשנים רבים עסקו במשמעות המשפט:

המשמעות המשפטית של "והוא ימשל בך":

האמנם יש השפעה משפטית מעשית לפירושים הנזכרים של הכתוב "והוא ימשל בך", או שמא הם מבטאי השקפת עולם בלבד? באופן מפתיע, ספרות הפוסקים והשו"ת מתייחסת במפורש לכתוב זה במידה מעטה ביותר. כך, למשל, בפסקי הדין הרבניים,

לא הובא כתוב זה אלא פעם אחת ויחידה, ואף בה רק כאמרת אגב בעניין זכותו של הבעל לכפות יחסי אישות על אשתו.

ההתייחסות למעמד האישה ולזכויות הגבר עליה בתקופת התלמוד ומפרשיו:

עמדת ההלכה העברית בשאלת כפיית בעל יחסי מין על אשתו:

חיוב ליחסי אישות- מקור ומהות:

חיוב הבעל- חובתו של הבעל לקיים יחסי מין עם אשתו נלמדת מן המקרא. יסוד החיוב של הבעל הוא מן הפסוק "שארה כסותה ועונתה לא יגרע" (שמות כ"א, 10). יש מי שלומד מן המילה "ועונתה" ויש מי שלומד מהמילה "שארה", ויש הלומד מקל וחומר. [עונה = מצווה המצווה על הגבר לא למנוע מאשתו קיום יחסי מין].

אף שמקור חיובו של הבעל הוא במצוות "עונה", פירש רבי שלמה בן אדרת, הרשב"א שהחיוב אינו בגדר מצווה בלבד אלא שקיים שעבוד של הבעל כלפי אשתו. הרשב"א טוען גם שהמצווה תלויה בשיעבוד, כלומר אם אין שעבוד- אין מצווה! בנוסף ישנן דעות הטוענות כי אפילו אם מקור החיוב הוא בתורה, אפשר להשתחרר מחיוב זה על ידי התנאה עם האשה שתמחול לו על חיוביה, או ע"י התנאה מראש לפני הקידושין. ולכן מקור החיוב הוא בבעל.

יש להדגיש כי מצוות עונה נבדלת ממצוות פרו ורבו. חיוב העונה חל גם על מי שכבר קיים פריה ורביה, וגם כשיחסי האישות אינם עשויים להפרות את האישה, אבל כאשר החיוב הוא רק מצד עונה עשוי הבעל להפטר מחיובו, במחילת האישה על חיובו- ויתורה. כאשר החיוב הוא מצד פריה ורביה מחילת האשה לא תקפה.

"מצות עונה ומצות פריה ורביה הם שני דברים, ואין זו תלויה בזו; ופשוט הוא".

חיוב האישה- בדבר חיוב האישה ליחסי מין, אין לכך מקור ישיר לא במקרא ולא בתלמוד, אבל אפשר ללמוד על כך מן הסוגיה התלמודית הדנה באישה שאסרה בנדר את הנאת השמישה על בעלה, שעל כך נאמר שאין הבעל צריך להפר נדר זה משום שהיא משועבדת לו לכך. בגמרא נאמר: "אילמלא דאמרה 'הנאת תשמישי עליך' - למה לי הפרה, הא משעבדת ליה. אלא באומרת 'הנאת תשמישך עלי', וכדרב כהנא, דאמר רב כהנא: 'הנאת תשמישי עליך' - כופה ומשמשתו, 'הנאת תשמישך עלי' - יפר". שעבוד זה ליחסי אישות נתפרש ע"י הרשב"א כנובע מהשתעבדות הדדית בין בני הזוג ליחסי אישות, כפי שראינו למעלה. והוא מביא ראיה לדבריו: "ועוד תדע תדע לך, שהרי האישה אינה מצווה ב'עונה', ואפילו הכי באוסרת הנאתה על בעלה לא חייל נדרה כלל, ואין צריך להפר מהאי טעמא, דשעבודי משעבד ליה".

רבי אברהם מן ההר רואה שיעבוד זה כנובע מקניין האישות: "שהיא קנויה לו לתשמיש, דכתיב: 'כי יקח'".

14

יחסי אישות כשהבעל מאוס על האישה- "אינה כשבויה". אמנם מדברי הרמב"ם עולה, שישנו סייג לחיוב האישה לחיוב האישה ליחסי אישות, והוא- כשהבעל מאוס עליה. וכך כתב הרמב"ם: "האשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא הנקראת 'מורדת'. ושואלין אותה מפני מה מרדה. אם אמרה 'מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי' - כופין אותו להוציא לשעתו, לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוי לה".

ואף שהרבה מן הראשונים חולקין על הרמב"ם, הסובר שבמקרה זה כופין את הבעל לתת גט לאשתו, אבל אין הם חולקין על העיקרון שבדברי הרמב"ם, שאם האישה טוענת שבעלה מאוס עליה ואינה יכולה להבעל לו מדעתה, אין היא מחויבת לקיים יחסיי אישות עם בעלה, שאין האישה כשבויה שתיבעל לשנוא לה.

יתר על כן: מדברי הרמב"ם אנו שומעים שאין האישה נעשית "מורדת" אלא אם היא מונעת יחסי אישות כדי לצער את בעלה. כך חוזר ונשנה אלמנט הצער בדברי הרמב"ם פעמים אחדות, גם לעניין הכרזתה כ"מורדת" וגם לעצם החובה של האישה ליחסי אישות. והרמב"ם אמר כך: "ואם מרדה מתחת בעלה כדי לצער, ואמרה הריני מצערת אותו בכך מפני שעשה לי כך וכך... ולהלן: "כסדר הזה עושין לה אם מרדה כדי לצער". ובדבריו על חובתה של האישה: "וכן צוו חכמים על האשה שתהיה צנועה בתוך ביתה... ולא תמנע ממנו כדי לצער עד שיוסיף באהבה, אלא נשמעת לו בכל עת שירצה".

שיטת המבי"ט- הרב משה בר יוסף מיטראני

שיטה שעל פיה האישה משועבדת לבעלה ליחסי אישות, עולה, לכאורה, מדבריו של המבי"ט, בחיבורו "קרית ספר" על הרמב"ם. ולשיטתו יחסי אישות תלויים ברצונה של האישה, ואם אינה רוצה אינה חייבת לכך. המבי"ט אומר: "המורדת שאומרת מאיס עלי או מצערנה ליה בשביל כך וכך, אין כופין אותה שתבעל לו, שאינה כשבויה שתבעל למי שאינה רוצה, דכמו דשארית וכסותה אם אינה רותה להיות ניזונה מממונו, אין כופין אותה, כמו כן בעונה. אי נמי, 'עונתה' קאמר קרא ולא 'עונה', דמשמע "דמדעתה הוא דאית לה עונה, דזכותה הוא ולא זכותו

כלומר- לא רק שאי אפשר לכפות על האישה, אלא יותר מזה- שאין לבעל זכות לעשות זאת בכלל, אלא הזכות היא של האישה בלבד. אין בהכרח לפרש את דבריו כפשוטם, הרי אישה המסרבת לקיים יחסי מין נקראת "מורדת". ולכן צריך לפרש דבריו במובן מצומצם ולומר שכוונתו של בעל "קרית ספר" היא לא רק שאין לכפות על כך, אבל בוודאי יחסי אישות אינם רק זכותה של האישה, אלא הם בגדר זכותו של הבעל, שפגיעה בהן תגרור סנקציות שונות.

ישנן נסיבות בהן האישה אינה חייבת כלל לקיים יחסי אישות עם בעלה, למשל כשהוא מאוס עליה. אבל כשהחיוב בתוקף, נשאלת השאלה האם הבעל רשאי לעשות דין לעצמו ולכפות את החובה ליחסי אישות ע"י קיום היחסים בעל כורחה של האישה- קיום יחסי מין בכפייה, האם הוא אונס? די לומר שקיום יחסי מין בכפייה שונים באופן מהותי מקיום יחסי מין ברצון, ועל כן האונס או קיום יחסי אישות בכפייה אינם עשיית דין עצמית ומימוש הזכות ליחסי אישות מרצון.

את התשובה לשאלה האם ניתן לכפות יחסי אישות, ניתן למצוא במקור החיוב. מקור חיובה של האישה הוא בהתחייבותה בעת נישואיה, הרי שיש לקבוע את גדרי חיובה בהתאם לכך. וכאן עלינו לשאול: האם האישה מסכימה בשעת נישואיה שבעלה יקיים עמה יחסי אישות באונס? התשובה מן הסתם היא לא. אין להסיק שהאישה מסכימה להיאנס ע"י בעלה.

15

הרב רפאל אהרן בן שמעון בספרו "בת נעות המרדות", מספר על מעשה שנדון בבית דינו במצרים, על אישה שהתלוננה נגד בעלה אשר מקיים איתה יחסי מין פעמים רבות בלילה אחד, ופסק כי האישה רשאית לסרב לכך ולתבוע ממנו גט בלי שתפסיד שום זכות.

הרמב"ם בדיני אישות טוען שהאישה אינה חייבת לבעלה קיום יחסי מין מתוקף העובדה שרק לבעל יש מצווה בנושא זה, ולא אישה אין.

סיכום עמדת המשפט העברי

ראינו שבעוד שלחיובו של הבעל חקיום יחסי אישות יש מקור מקראי במצווה הנקראת "עונה", ושלגבי חיוב האישה אין שום מקור מקראי, אך מן התלמוד אנחנו רואים שקיים שיעבוד האישה כלפי בעלה לקיים עמו יחסי אישות.

מקור השעבוד של האשה לא פורש- לא במקרא ולא בתלמוד, אך ניתן לומר שישודו הוא בהתחייבות שקיבלה האישה על עצמה בשעת הנישואין לקיים יחסי אישות למקור החיוב יש חשיבות כאשר באים לגדור את גדריו, לשים לו גבול. ומאחר שהחיוב של האישה הוא בהתחייבותה, הרי שאין להרחיב את החיוב מעבר להתחייבות שהאישה קיבלה על עצמה. ומאחר שהאישה בוודאי לא הסכימה ולא התחייבה לכך שהיא תיבעל באונס- אין להסיק התחייבות זו מעצם הסכמתה לנישואין- הרי כשאנו באים לבחון את השאלה האם רשאי הבעל לכפות על אשתו קיום יחסי מין- התשובה היא חד משמעית לא.

מצד שני, העובדה שאפשר לשלול את כפיית יחסי האישות על האישה אינה אומרת שדבר זה לא יבוא בליווי סנקציה, אבל הסנקציה היא אינה כפיית יחסי אישות אלא סנקציה משפטית בתחום דיני המשפחה כגון: האישה תוכרז כמורדת, תפסיד את הכתובה תיתבע לגט ועוד.

מסקנה זו, אין לסתור אותה מכוח מקורות התלמוד ובנוסף מצאנו כי קיום יחסי אישות בין בעל ואישה באונס, הינו בגדר עבירה. ואף שהתירו חכמים צורות שונות של קיום יחסי אישות- אין שום היתר לקיים יחסי אישות באונס!

יתרה מזאת אפשר למצוא תקדימים לכך שבתו הדין התייחסו בחומרה רבה לבעלים שקיימו יחסי אישות בכפייה, ביחס לא נאות כלפי האישה ראו חכמים פגיעה בכבודה, דבר הנוגד את הציווי המוטל על הבעל לכבד את אשתו יותר מגופו, ואת ההשקפה הרואה בנישואין מקור של חיים ולא של צער.

16

השוואה בין המשפט הישראלי לעברי:

ראינו כי בתקופה הקודמת של המשפט הישראלי, אונס היה נחשב אך ורק אם הקורבן היא "אינה אשתו". כלומר אין לגבר אפשרות לאונס אישה שנשא כאשתו ובעילתה בלי הסכמתה לא תיחשב כאונס

גם במשפט הישראלי בתקופת התנ"ך ניתן לראות כיצד הדבר דומה בכך שה' מטיל על חווה עונש: "והוא ימשול בך"- בפשטותו של המשפט אפשר להבין כי הבעל הוא השליט על אשתו ואין לה זכויות במסגרת הנישואין, ומעמד האישה בכלל אינו שווה לגבר.

לאחר התפתחות בדעות ומחשבה החוק במשפט הישראלי תוקן, וכל כפיית יחסי אישות על כל אישה נחשבה לאונס- אין הבדל בין קרבת הקורבן לאונס.

וכך גם במשפט העברי- רבנים רבים כגון הרמב"ם והמב"ט הציגו את עמדתם בנושא והיא חד משמעית- אינוס בעל את אשתו נחשב כאנוס לכל דבר ואף פוגע בכבוד האישה ובכוונתו הראשונית של מוסד הנישואין שכאמור מקורו הוא חיים ולא צער.

סיכום:

ראינו במהלך העבודה את ההתפתחות בדעה של משפטנים בזמנים שונים במשפט הישראלי, ואת השינויים שחלו בחוק, בשורה התחתונה המסקנה המתבקשת היא שהעונש הראוי להינתן במצבים כאלה ינתן, ושגם בעל הכופה על אשתו יחסי מין הוא אנוס.

במשפט הישראלי ראינו את דעתם של רבנים ופרשנים שהציגו תמונות מצב שונות ונקודות מבט שונות אך לבסוף הייתה הסכמה על כך שכבוד האישה הוא דבר חשוב שאין לפגוע בו ואין להתייחס לאישה כאל רכוש או קניינו של הגבר.

ביבליוגרפיה:

אתר "וויקיפדיה"

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%A1_%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9D

אתר נבו http://www.nevo.co.il/law_html/Law01/073_002.htm#Seif507

אתר נבו.

אתר "בטיפולנט"

<http://www.betipulnet.co.il/www.betipulnet.co.il/articles/%D7%90%D7%95%D7%A0%D7%A1%D7%91%D7%9E%D7%A1%D7%92%D7%A8%D7%AA%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9D%D7%AA%D7%A7%D7%A6%D7%99%D7%A8%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8%D7%9D%D7%A9%D7%9C> Martin et al

ספרו של ד"ר נחום רקובר- יחסי אישות בכפייה בין בעל לאשתו.